

**SELÇUK ÜNİVERSİTESİ
İLAHİYAT FAKÜLTESİ DERGİSİ**

25

BAHAR 2008

**SELÇUK ÜNİVERSİTESİ
İLAHİYAT FAKÜLTESİ DERGİSİ**

- Selçuk Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi (SÜİFD), **hakemli** bir dergi olup, yılda iki defa (Bahar/Güz) yayınlanır.
- Dergide telif, tercüme, makale, araştırma notu, tebliğ ve konferans metinleri, kongre, sempozyum, panel vb. tanıtımları, kitap, tez değerlendirmeleri, literatür incelemeleri, sadeleştirmeler, bilimsel röportajlar, çağdaş ve geçmiş ilim adamlarıyla ilgili tanıtımlar vb. yazılar yayımlanır.
- SÜİFD, tüm araştırmacılara açıktır. Bilimsel ölçütlere ve yayın ilkelerine uygun her çalışma dergide yayımlanabilir.
- Yayımlanacak yazılar 12 punto Times 1,5 satır aralığı standardında (resim, şekil, harita vb. ekler dahil) 30 sayfa (A4) geçmemelidir. Bir yazının aynı sayıda toplam sayfa sayısı 30'u geçmeyecek şekilde en fazla 2 makalesi yayımlanabilir. Hakemli çalışmaların dışındaki (tanıtımlar, bilimsel röportajlar, biyografiler vb.) buna dahil değildir.
- Makalelerin 100–150 kelime arası özeti ve bu özeti iki dilde (Arapça ve bir Batı dilinde) çevirisi; yabancı dilde yazılan makalelerin ise Türkçe ile Arapça çevirisi verilir. Arapça bir makalenin Türkçe ve herhangi bir Batı dilinde özeti verilmelidir. Makale başlığının ise İngilizce çevirisi yapılır. Makalelerin sonuna mutlaka Kaynakça eklenmelidir.
- Yazılar (tercümeler orijinal metinleriyle birlikte) üç nüsha halinde editöre teslim edilir. Bunlardan ikisinde yazarın tanıtıcı isim ve akademik unvan yer almaz.
- Makaleler en az iki hakemin incelemesinden geçtikten sonra yayımlanır.
- Yazıların bilimsel, hukukî ve dil yönünden sorumluluğu yazarlarına aittir.
- Yayımlanmayan yazılar iade edilmez.
- Her sayının hakemleri o sayıda belirtilir.
- Dergide yayınlanan tüm makalelere fakültemizin web sitesinden ulaşabilirsiniz.

S.Ü. İlahiyat Fakültesi Adına Sahibi
Prof. Dr. Ahmet Önkal

Editör

Prof. Dr. Mehmet Bayyigit

Yayın Yürütme Kurulu

Prof. Dr. A.Turan Yüksel,
Prof. Dr. Ahmet Yaman,
Doç. Dr. M. Bahaüddin Varol,
Doç. Dr. Ahmet Çaycı,
Doç. Dr. Abdülkerim Bahadır,
Doç. Dr. Seyit Bahçivan,
Arş. Gör. Dr. Huriye Martı,
Arş. Gör. Dr. Muhiddin Okumuşlar,
Arş. Gör. Dr. Fikret Karapınar,
Arş. Gör. Dr. Lütfi Cengiz,
Arş. Gör. Dr. Mehmet Harmanacı,
Arş. Gör. Dr. Doğan Kaplan,
Arş. Gör. Necmeddin Güney.

Danışmanlar Kurulu

Prof. Dr. Ünver Günay (Erciyes Üniversitesi),
Prof. Dr. Mustafa Fayda (Marmara Üniversitesi),
Prof. Dr. Bilal Kuşpınar (Mc. Gill University),
Prof. Dr. İsmail Hakkı Ünal (Ankara Üniversitesi),
Dr. İbrahim Kalın (Colloge of The Holy Cross, İSAM),
Prof. Dr. Ahmet Önkal, Prof. Dr. Hüsametdin Erdem,
Prof. Dr. Bilal Saklan Prof. Dr. Mustafa Tavukçuoğlu,
Prof. Dr. Mehmet Aydın, Prof. Dr. M. Ali Kapanar
Prof. Dr. Orhan Çeker, Prof. Dr. Yusuf Işıcık,
Prof. Dr. Süleyman Toprak, Prof. Dr. Zekeriya Güler,
Prof. Dr. Tacettin Uzun, Prof. Dr. Mehmet Bayyigit
Doç. Dr. Ahmet Yılmaz, Prof. Dr. Fevzi Güntüç,
Prof. Dr. Dilaver Gürer, Doç. Dr. A.Saim Antan,
Doç. Dr. Naim Şahin, Doç. Dr. İsmail Taş,
Doç. Dr. Bayram Dalkılıç, Doç. Dr. Seyit Bahçivan,
Doç. Dr. Abdülkerim Bahadır

İletişim Adresi

Selçuk Üniversitesi İlahiyat Fakültesi
42090 Meram/KONYA
Tel-Fax: 0332.323 82 50-51 / 323 82 54
e-posta: ilahiyatdergisi@selcuk.edu.tr
http://www.ilahiyat.selcuk.edu.tr
ISSN: 1300 – 5057

baskı: sebat ofset matbaacılık 0 332 342 01 53

Prof. Dr. Şerafeddin Gölcük

Kısa Hayat Hikâyesi, Hocaları, Öğrencileri...

Hazırlayan: Dr. Kamil Güneş*

Prof. Dr. Şerafeddin Gölcük, 16.12.1940'ta Ödemiş'te doğdu. İlk, orta ve lise tahsilini İzmir'de yaptı. Kestanepazarı ve Ödemiş Kur'an Kurslarında özel dinî tahsilde bulundu. 1960 yılında başladığı Ankara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi'ni 1964 yılında bitirdi. Diyanet İşleri Başkanlığı merkez ve taşra teşkilatında kısa bir müddet görev ifa etti. Kırıkkale'de vaizlik yaptı. 1964-66 yıllarında Tuzla Piyade Okulu'nda subay olarak askerlik hizmetini yerine getirdi. 1966 yılında doktora tahsili için Fransa'ya gitti. Doktorasını 1972'de Paris Sorbonne Üniversitesi'nde tamamladı. Doktora öğrenimi esnasında 1969 yılında dokuz ay süreyle Tunus'ta kaldı. 1973'te Erzurum İslâmî İlimler Fakültesi'nde öğretim görevine başladı. 1974 yılında gittiği Kahire'de bir sene araştırmalarda bulundu. 1977'de Doçent, 1984'te Profesör oldu. 1985 yılında Selçuk Üniversitesi İlahiyat Fakültesi'nde Profesör olarak göreve başladı.

Dekan yardımcılığı, Selçuklu Araştırmaları Merkezi Başkanlığı ve Temel İslâm Bilimleri Bölüm Başkanlığı gibi idari görevlerde bulundu. 1992'de Bakanlar Kurulu Kararıyla 7 yıllık bir süre için Din İşleri Yüksek Kurulu Üyeliği'ne seçildi. 1999 yılında görevi sona erdi. Sosyal, kültürel ve dinî amaçlı pek çok yurt dışı seyahatleri yaptı. Fransa, Mısır, Almanya, Tunus, Cezayir, Fas, İngiltere, Özbekistan, Ürdün, Suudi Arabistan ve Amerika Birleşik Devletleri'nde dinî ve ilmî toplantılara katıldı. 1997'de Kudüs'te Dinler Arası Diyalog Toplantısı'nda "Samimî Bir Diyalog İçin Bazı Müşterek Noktalar" konulu bir tebliğ sundu.

Arapça, Fransızca ve İngilizce bilen Prof. Dr. Şerafeddin Gölcük biri erkek, diğeri kız iki çocuk babasıdır.

Türkiye ilim hayatında kendi alanında önemli bir yer tuttuğu görülen ve ilk Profesörlerden olan Prof. Dr. Gölcük, Aralık 2007'de Selçuk Üniversitesi İlahiyat Fakültesi'nden emekliye, kendi ifadeleriyle sürekli izne ayrılmıştır.

Hocaları

Prof. Dr. Şerafeddin Gölcük'ün ilim dünyasında yer almasında katkısı bulunan ilim adamlarını zikretmek bir kadirşinaslık olmanın yanında ilme ve âlime

* Selçuk Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Kalam Ana Bilim Dalı. kamilgunes@selcuk.edu.tr

verilen değeri de göstermesi bakımından önem arz etmektedir. Prof. Dr. Muhammed Tayyib Okıç, Prof. Dr. Muhammed Hamidullah, Prof. Dr. Hüseyin Atay, Prof. Dr. İsmail Cerrahoğlu, Prof. Dr. Talat Koçyiğit, Prof. Dr. Hilmi Ziya Ülken, Prof. Dr. Hüseyin Gazi Yurdaydın gibi hocalar, Prof. Gölcük'ün üzerinde hakkı ve emeği olan ilim adamlarından bazılarıdır.

Öğrencileri

Prof. Gölcük, yüzlerce lisans öğrencisi yanı sıra yüksek lisansta pek çok öğrenciye danışmanlık yapmış, tezlerini yönetmiştir. Türkiye'de akademik hayatta yer edinmiş pek çok hocanın üzerinde Prof. Dr. Gölcük'ün emeği ve katkısı vardır.

Emekli olduğu Selçuk Üniversitesi İlahiyat Fakültesinden Prof. Dr. Süleyman Toprak'ın da hocası olan Prof. Gölcük'ün, danışmanlığını yaptığı ve danışmanı Prof. Toprak olduğu halde kendisinin de emeği geçtiği doktora öğrencileri ve tezlerini şöyle sıralayabiliriz:

Abdülgaıffar Aslan, Doç. Dr. (*Kur'an'da Vahiy*)

Akif Akay, Dr. (*İslam Düşüncesinde Mucize*)

Cafer Kaysıcı, Dr. (*Kur'an'a Göre Mükâfat ve Ceza*)

Durmuş Özbek, Yrd. Doç. Dr. (*Sa'düddin Teftazani ve Nübüvvet Görüşü*)

Hamdi Gündoğar, Dr. (*İtikatta Sünnetin Yeri*)

Hamza Yazıcı, Dr. (*Kur'an'da İman- Ahlak İlişkisi*)

Hasan Gümüşoğlu, Dr. (*İslam Akide Sisteminde İmamet*)

Hüdaverdi Adam, Prof. Dr. (*Muhyiddin İbnü'l-Arabî'nin Kaza-Kader Görüşü*)

Hüseyin Aydın, Doç. Dr. (*Günümüz Toplumunda İman Problemi*)

İbrahim Coşkun, Prof. Dr. (*Kur'an-ı Kerim'e Göre İnkâr Problemi*)

Kamil Güneş, Dr. (*Kelami Ekollerin Farklaşmasında Naslann Rolü -Bakılları ve Kadı Abdülcebbar'da Kelamullah Meselesi Örneği-*)

Latif Solmaz, Dr. (*Ebu Mansur Muhammed Matürîdi'de Günah Meselesi*)

Lütfi Şenel, Dr. (*İslam'da İlk İhtilaflann Firkalann Çıkışına Tesiri*)

Lütfü Cengiz, Dr. (*İbn Rüşd'de Uluhiyet Problemi*)

Mehmet Kubat, Yrd. Doç. Dr. (*İslam'ın İlk Döneminde İtikadi İhtilaflar ve Sebepleri*)

Muhit Mert, Doç. Dr. (*Kaza-kader Dairesinde Rızık ve İktisadi Hayat*)

Mustafa Özgen, Yrd. Doç. Dr. (*İmam Rabbani'nin Kelami Görüşleri*)

Mürsel Ata, Dr. (*Kur'an'da Hz. Peygamber'in Risaleti*)

Nadim Macit, Prof. Dr. (*Kur'an'a Göre Şirk*)

Ramazan Altıntaş, Prof. Dr. (*Kur'an'a Göre Hidayet ve Dalalet*)

Sefa Bardakçı, Dr. (*Ebu'l-Muin en-Nesefî'de Allah-İnsan İlişkisi*)

Süleyman Akkuş, Yrd. Doç. Dr. (*Kuşeyri'nin Hayatı, Eserleri ve Kelami Görüşleri*)

Süleyman Koyuncu, Dr. (*Kur'an'da İnsanın Yaratılışı*)
Süleyman Toprak, Prof. Dr. (*İslam'da Kabir İnanç ve Hayatı*)

Prof. Dr. ŞERAFETTİN GÖLCÜK'ÜN ESERLERİ¹

Hazırlayan: Yrd. Doç Dr. Durmuş ÖZBEK²

İlmî çalışmalarını yayın tarih sırasına göre verdik. Her birini tanıtmak sayfalar gerektirdiğinden ve buradaki yerimiz sınırlı olduğundan, üzülererek bu eserlerin sadece isimleri ile yayın tarihlerini vermeye yetiniyoruz.

1. İLMÎ (BİLİMSEL ARAŞTIRMA) ÇALIŞMALARI VE YAYINLARI³

A- Doktora Tezi

La Révélation Coranique et Son Environnement Social, Paris, Sorbonne, 1972. Bu tez, *Kur'an ve Mekke* adı altında İstanbul, 2007 de yayınlanmıştır.

B- Doçentlik Tezi

Doçentlik Tezi: *Bakillani'de İnsanın Fiilleri Anlayışı*, Erzurum, 1997.

KİTAPLARI:

a-Telif Eserleri

1-*Kelam Açısından İnsan ve Fiilleri*, İstanbul, 1979 ve *Bakillani ve İnsan Fiilleri*, Ankara, 1997 (Bu eser, Türkiye Milli Kültür Vakfı ödülünü almıştır).

2-*Akaid İ. Hatip Liseleri Ders Kitabı* (Süleyman Toprak ile), 1985-1996 arasında muhtelif baskıları yapılmıştır.

3-*Kelam* (Süleyman Toprak ile), Konya, 1988, 1991, 1996, 1998, 2001.

4-*İslam Akaidi*, Konya, 1989, 1992, 1994, 1995, 1997.

5- *Kur'an'da İnsanın Değeri*, İstanbul, 1989.

6-*Allah, Kur'an, İnsan*, Konya, 1990.

7-*Kelam Tarihi*, Konya, 1992, 1998, 2000.

8-*Kur'an ve İnsan*, Konya, 1996.

9-*Din ve Toplum*, Konya, 2000.

10- *Kur'an ve Mekke*, İstanbul, 2007 (Doktora Tezi'nin Türkçesi).

¹ Eserleri hakkında geniş bilgi için bk.a- Danışman: Hüdaverdi ADAM, Bitirme Tezi: Yaşayan Bir Kelamcı Olarak: Şerafettin GÖLCÜK, Hazırlayan: Kadir Gökkurt, Sakarya Üniversitesi, İlahiyat Fakültesi, Sakarya, 2001, 94 s.; b-Özgeçmiş.

² Selçuk Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Kelam Ana Bilim Dalı Öğretim Üyesi, dozbek@hotmail.com

³ Yayın tarih sırasına göre vermeye uygun bulduk.

b-Tercüme Kitapları

1-*Ölümden Sonra Diriliş* (Suphi Salih'in eserinin tercümesi), İstanbul, 1976, 1981, 1987, 1997, 1998.

2-*Kelam İliminin Belli Başlı Meseleleri* (Ebu'l-Vefa Teftazânî'nin eserinin tercümesi), İstanbul, 1980 (Daha sonra bazı ilavelerle: *Ana Konularıyla Kelam* adıyla Konya, 2000).

3-*Ehl-i Sünnet Akaidi* (İmam Muhammed Pezdevî'nin eserinin tercümesi), İstanbul, 1981, 1988, 1994, 2000.

MAKALELERİ

a-Telif

1-"Quelques Remarques a propos des Evénements contemporains de la première Révélation", *Erzurum Atatürk Üniversitesi, İslâmi İlimler Fakültesi Dergisi*, M. Tayyib Okiç Armağanı, Ankara, 1977.

2-"İsimler ve Hükümler Yönünden İman ve İslâm Kavramları", *E.Ü. İ. İ.Fak. Dergisi*, S.2, Ankara, 1977.

3-"Abdulkahir el-Bağdadî", *E.Ü. İ. İ.Fak. Dergisi*, S.3, Ankara, 1977.

4-"Fatih'in İstanbul'a Tayin Ettiği İlk Kadı, Kelâm Alimi Hızır Bey", *Milli Kültür Dergisi*, Ankara, 1981.

5-"Kelâmî Açısından Fiat Artış ve Düşüşleri", *E. A. Ü. İ. Fak. Dergisi*, S, 5, Erzurum, 1982.

6-"Türkistanlı Bir Kelâmcı, İmam Muhammed Pezdevî", *S. Ü. İ. F. Dergisi*, S.1, Konya, 1985.

7-"Tevhid ve Şirk", *Soruşturmalar*, İstanbul, 1985.

8-"İnsan ve Kaderi", *S. Ü. İ. F. Dergisi*, S.2, Konya, 1986.

9-"Batı'da İslâm'a Karşı Tutumlar", *İslâmi Araştırmalar Dergisi*, c. III, S, 2, Ankara, 1989.

10-"Sadreddin Konevî", *Selçuk Dergisi*, Konya, Ocak, 1989.

11-Mevlana'nın Çağdaş Müridi, Muhammed İkbâl, Konya, 1989.

12-Fatih Devrinde İlmî Hayat ve İlim adamları, Konya, 1989.

13-İslâmiyet ve İlim, Konya, 1990.

14-"Mısır'da Dinî ve İçtimaî Hayat", *S. Ü. İ. F. Dergisi*, S.3, Konya, 1990.

15-"el-Müsayere'den Bazı Tesbitler", *S. Ü. İ. F. Dergisi*, S. 4, Konya, 1991.

16-Kültürel Kimliğin Korunması, Konya, 1991.

17-Aydinoğlu Mehmet Bey Zamanında Birgi ve Hacı Paşa, Konya, 1992.

18-Kur'an ve Toplum, İzmir, 1995.

19-"İnanç Açısından Allah-İnsan İlişkisi", *Diyanet İlmî Dergi*, c. III,, S. 2, Ankara, Haziran, 1996.

20-"Kur'an ve Reenkarnasyon", *Diyanet Aylık Dergi*, Ankara, Nisan, 1997.

21-"Akşemseddin", *S. Ü. İ. F. Dergisi*, S. 7, Konya, 1997.

b-Tercüme

1- "İlk Mutezilîlerde İlim Kavramı" (B. Bernard'dan tercüme): *E.A.Ü. İ. İ. F. Dergisi*, S.2, Ankara, 1977.

TEBLİĞLERİ (BİLDİRİLERİ)

1-"Fakültelerde Din Eğitiminin Problemleri", *I. Din Eğitimi Semineri*, Ankara, 1981.

2-"Bakillânî'de İmamet Anlayışı", *II. İslâm İlimleri Kongresi*, Ankara, 1981.

3-"Hacı Paşa", *Arapça, İngilizce, İslâmî Tıp Kongresi*, Kuveyt, 1981.

4-"Kur'an'da Hicret", *15. Hicrî Asırda İslâm Sempozyumu*, Ankara, 1982.

5-"Gençleri Terör ve Anarşiye Karşı Korumada Dinî Eğitimin Rolü", *Anarşi ve Terör Sempozyumu*, Konya, 1985.

6-"Mevlana Tasavvufunda Bazı Kelâmî Motifler", *I. Milli Mevlana Kongresi*, Konya, 1985.

7-"Genç İlim Adamı Tipi", *I. Milli Gençlik Kongresi*, Konya, 1985.

8-"Kemal Paşazade'nin İnsan Anlayışı", *İbn Kemal Sempozyumu*, Tokat, Haziran, 1985.

9-"Mevlana ve Tevhid Akidesi", *II. Milli Mevlana Kongresi*, Konya, 1986.

10-"Gençlik ve Bazı Ahlakî Değerler", *II. Milli Gençlik Kongresi*, Konya, 1986.

11-"Tokatlı Alim ve Şairler", *Kültürümüzde Tokat Sempozyumu*, Tokat, 1987.

12-"Kur'an ve Hadislerin Işığında Alkol ve Uyuşturucu Maddeler", Konya, Niğde, Nevşehir, Ereğli, Ankara, 1987.

13-"Gençlerde Kişiliğin Oluşumu", *I. Milletlerarası Gençlik Kongresi*, Konya, Ekim, 1987.

14-Yunus Emre'de Dinî Tefekkür'ün Temelleri, Karaman, 1988.

15- Manevî Dünyasında Nasreddin Hoca, Akşehir, 1988.

16-Fatih Devrinde İlmî Hayat ve İlim Adamları, Konya, 1989.

17-Mevlana'nın Çağdaş Müridi, Muhammed İkbâl, Konya, 1989.

18-"Çağın İstekleri ve Kelâm", *Günümüz Din Bilimleri Sempozyumu*, Samsun, 1989.

19- Akaid ve Kelâm Dersleri, Ankara, 1990.

20-Tunus'un Kültürel Özellikleri, Konya, 1991.

21-Kültürel Kimliğin Korunması, Konya, 1991.

22-"Hz. Peygamber'le Birlikte Olmak", *Ebedî Risalet Sempozyumu*, İzmir, 1993.

23-"Tekfirin Anlamsızlığı", *Kur'an ve Sünnet'te Kültür ve İman Semineri*, Ankara, Mayıs, 1995.

24- "Kur'an'da İnsan Tipleri", *II. Kur'an Sempozyumu*, Ankara, 1995.

25-İslâm'da İnsan Modeli ve Hz. Peygamber Örneği, Ankara, 1995.

26-“İslâm'da Aile Eğitimi”, *Uluslar arası Eğitimde Kalite Kongresi*, Konya, 1996.

27- “Kelâm ve Antropolojiye Göre İnsan”, *II. Uluslar arası İslâm Düşüncesi Konferansı*, İstanbul, Nisan, 1997.

28-“Akşemsetdin ve Mesajı”, *Bilgi Şöleni*, Kırıkkale, Haziran, 1997.

29- Samimî Bir Diyalog İçin Bazı Müşterek Noktalar, Kudüs, Nisan, 1997.

30-“The Problem of Belief...”, *Türk Sosyolog ve İlahiyatçıları Semineri*, 06-16 Şubat, Leesburg-Virginia, A.B.D. 1998.

KİTAP TANITIMLARI

1-“Bakıllânî'nin el-İntisar'ı”, *E.A.Ü. İ. İ. F. Dergisi*, S.3, Ankara, 1979.

İSLAM ANSİKLOPEDİSİ (DİA) MADDELERİ

1-Bakıllânî.

2-Beyan b. Sem'an.

3-Cehm b. Safvan.

4-Cehmiyye.

5-Ebu Abdullah el-Basrî.

6-Esatir.

7-Gayetü'l-Meram.

8-el-Fıkhü'l-Ekber ve diğerleri.

2. DİĞER FAALİYETLERİ

A-Gazete, Dergilerdeki Yazıları; Radyo ve Televizyonlardaki Konuşmaları:

1-Çeşitli Gazete ve Dergilerde pek çok yazıları,

2-Radyo ve Televizyon Konuşmaları,

3-Kongre ve Sempozyumlarda Yönetici ve Müzakereci olarak katılmaları vardır.

B. Danışmanlıkları ve Jüri Üyelikleri

KUR'AN'A ADANMIŞ BİR HAYAT

Prof. Dr. Süleyman TOPRAK⁴

Kur'an'ın indiği dönemde Mekke-i Mükerrreme'deki sosyal ve dinî hayatın tespiti ile başlayan ve Kur'an eksenli çalışmalarla devam eden bir ilmî hayat... Sadece araştırmacı değil, ilmi ile âmil bir âlim ve kısaca Kur'an'a adanmış bir hayat. Yirmi iki yaşında Ankara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi'nden mezun olan ve emekliye ayrılmadan önceki son yirmi iki sene Selçuk Üniversitesi İlahiyat Fakültesi'nde kendisinden istifade etme ve birlikte çalışma şerefine nail olduğumuz hocamızın kırk beş yıllık ilmî hayatının en güzel özeti bu.

Kendisi, fakültemizin ilk kadrolu profesörü olması hasebiyle, hepimizin elinden tutan, yol gösteren ve yetişmemizde emeği olan, ilmen ve ahlaken örnek aldığımız bir hocamızdır. Hatta o, sadece bizim fakültede değil, üniversitemizin diğer fakültelerinde ve diğer üniversitelerin ilahiyat fakültelerindeki arkadaşlarımızın yetişmesinde katkıları olan bir alimdir.

Fakültemizde anabilim dalı başkanlığı, bölüm başkanlığı ve dekan yardımcılığı gibi idari görevler de üstlenen hocamız, Mithat Cemal Kuntay'ın Mehmet Akif Ersoy'un hayatını anlatırken söylediği "Akif, yalan söylemeye muhtaç olmadan hayatını baştanbaşa anlatabilecek nadir insanlardan biridir." sözünü kendisi hakkında rahatça söyleyebileceğimiz nadir insanlardan biridir.

Hak, adalet ve insanlara faydalı olmayı, yardım etmeyi kendisine şiar edinmiş dosdoğru bir Müslümandır o.

Allah'ın kendisine lütfettiği maddi, manevi bütün imkânlarını talebeleri ve etrafındaki insanlarla paylaşmayı şiar edinmiş olan hocamız, ahiret saadeti için dünyadaki her türlü zahmete katlanmaktan asla geri durmamıştır. Kelam Anabilim Dalı'nda ülkemizin üçüncü profesörü olan hocamız, İslâmî ilimlerin hemen hepsinde jürilerde yer almış, raporlar yazmış ve muhtelif yerlerdeki jüri toplantılarına katılmak üzere seyahatler etmiş ve pek çok gecesini, kendi tabiri ile "otobüs palas"ta geçirmiştir.

Yine kendi ifadesi ile "İlahiyat talebeliğine" devam eden, ilmi çalışmalarını emeklilik döneminde de sürdürecektir olan Hocamıza sıhhatli ve mutlu, huzur dolu uzun bir ömür ve iki cihan saadeti diliyorum.

⁴ Selçuk Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Kelam Ana Bilim Dalı Başkanı. sutoprak@selcuk.edu.tr

Prof. Dr. Şerafeddin Gölcük Hocamız ile Söyleşi

Hazırlayan: Dr. Lütfi Cengiz⁵

L. Cengiz: Hocam, meslek olarak neden ilahiyatı seçtiniz?

Ş. Gölcük: Aklımın erdiği günden beri, tâ çocukluğumdan, ilahiyatı hiç meslek olarak görmedim. İlahiyat benim için daima tatlı bir meşguliyet alanı olmuştur. Bu alanı nebevî bir atmosfer olarak algılamış, kendimi bütün çalışmalarımda Hz. Peygamber'in (S.) küçük bir temsilcisi şeklinde tahayyül etmişimdir. Dolayısıyla ben bu ilâhî iklimde Rabbanî bir yol gösterme ile –ki hepimiz öyleyizdir- geldiğimi düşünüyorum.

Ödemiş'in bir köyünde, Yağcılar'da, elli ikili yılının başlarında, babam öğretmenimin de tavsiyesi ile beni okutmak istiyordu. Nihayet Ödemiş'te bir Kur'an kursunun açılacağı haberini merhum ve mağfur babam Hafız Abdullah Efendi büyük bir sevinçle duymuş, akşam ise bütün aile efradına "Şeref'i okutacak okulu bulduk, yarın kaydolmaya gidiyoruz" dediğini dün gibi hatırlıyorum. İlahiyat serüvenimiz Ödemiş Kur'an Öğrencilerini Koruma Derneği'nin Kur'an Mektebi'nde başladı. İzmir Kestanepazarı'nda devam etti. İzmir İmam-Hatip, İstanbul İmam-Hatip, sonra Ödemiş Ortaokulu ve Ödemiş Lisesi'nde okudum. 1953'ten 1960 yılına kadar hep dinî camia ve dinî cemaatlerin içinde oldum. Kur'an Mekteplerinde edindiğim ilk temel dinî bilgiler benim için daima yol gösterici olmuş, önümü, içimi aydınlatan ışıklar olmuştur. Liseyi birincilikle bitirmem, başka fakültelere gitmem için yapılan telkinler, bizi İlahiyat Fakültesi'ne gönül rahatlığı ile gidip kaydolma emelimizden vazgeçirememiştir. Hatta lisedeki pek çok öğretmenim "Şerafeddin İlahiyata gitmekle kendisine yazık etti" demelerine rağmen, biz büyük bir heyecanla dinimizi daha yüksek seviyede öğrenip halkımıza öğretmek arzumuzu yerine getirmek istiyorduk. Zaten köyümden çıkarken iyi bir vâiz olup kürsüye çıkıp dinimizi anlatmak istiyordum. Bunu da orta 2. sınıf öğrencisi iken bir Kurban Bayramı'nda köyümün camisinin kürsüsüne çıkarak gerçekleştirdim. Ben bütün bu gelişmeleri Rabbimin hakkımdaki lütfu, ihsanı, fazlı, keremi olarak görüyorum. İlahiyatı bir meslek olarak değil, nebevî bir hizmet alanı olarak görüyorum. Meslek kelimesi bana, hep maîşet temini için seçilen ve yapılan meslekleri hatırlattığı için pek zarif gelmiyor. Rabbim, 1960 yılında, önüme üç seçenek koydu: İstanbul Teknik Üniversitesi, Ankara Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesi, Ankara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi. Biz İlahiyatı tercih ettik. Sebebi ise hizmet alanı oluşu idi. Diğer ikisi ise meslek alanı olarak bize görünmüştü...

L. Cengiz: Peki bu kararınızın, ilahiyatçı olmanızın hayatınıza ne gibi etkileri oldu?

Ş. Gölcük: İlahiyat tercihimiz din hizmetinde yüksek bilgi sahibi olmak arzumuzdan kaynaklanıyordu. Zaten lisede okurken, ne dinî hizmetlerden, ne de

⁵ Selçuk Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Kelam Ana Bilim Dalı. lcengiz@selcuk.edu.tr

Arapça başta olmak üzere dinî ilimleri tahsil etmekten asla uzak durmamışım. Ankara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi talebesi olmak –ki o tarihlerde yüksek din kurumu olarak Ankara İlahiyat ile İstanbul Yüksek İslâm Enstitüsü mevcut idi- bize pek çok sorumluluk yükliyordu. Kendimizi yarınki hizmet alanımızda başarılı olmak için kaliteli yetiştirmek, her şeyden haberdar olmak gibi bir hava içinde hissediyorduk. O günkü ilahiyat müfredâtı başlangıçta bize pek hafif gelmişti. Özel dersler almak, hayatta olan pek çok ilim ve fikir adamını görmek, onlardan istifade etmek gibi pek faydalı bir cereyanın içinde kendimizi bulduk. Ankara’da ve İstanbul’da hayatta olan pek çok alim ve mütefekkirin konferansları, sohbet toplantıları bizim için vazgeçilmez ikram ve ziyafet sofraları oluyordu. Bu arada özel Arapça, Farsça, Osmanlıca, Fransızca dersleri alarak ilerideki misyonumuz için büyük gayretler sarf ediyorduk. 1960- 1961 öğretim yılında, İlahiyat Fakültesinde vaaz yapabilecek 20 öğrenci arasında biz de vardık. Diyanet İşleri Başkanlığı bu öğrencilere özel vâzlik kimliği verdi. Zamanın Devlet Bakanı ile birlikte Çankaya’da Devlet Başkanı Org. Cemal Gürsel bizi kabul edip 55 dakikalık bir konuşma yaparak, Ramazan ayında yapacağımız hizmetlerden dolayı bizi kutladı. Diyanet İşleri Başkanı Ömer Nasuhi Bilmen de bizleri özel olarak kabul etti, dualar edip tavsiyelerde bulundu.

Hülasa, hayatımız ilahiyatçı kimliğimizin bir parçası haline gelmişti. Kişiliğimiz ile kimliğimiz birleşmişti. İlahiyatçı olmaktan duyduğumuz heyecan ve hizmet aşkı hayatımızın ayrılmaz parçası olmuştu...

L. Cengiz: Çeşitli sebepler yüzünden gerçekleştiremediğiniz projeleriniz oldu mu? Bunlardan bize bahseder misiniz?

Ş. Gölcük: Yazmak isteyip de yazamadığım kitaplar, gitmek isteyip de gidemediğim ülkeler var. İnşallah bunları bundan sonra yazma, gitme imkân ve fırsatını Rabbim bahşeder...

L. Cengiz: Hocam, Muhammed Hamidullah ile olan tanışıklığınız ne düzeyde idi? Benim de bazılarını bildiğim özellikle yurt dışından irtibatlı olduğunuz diğer ilim adamları hakkında neler söylemek istersiniz?

Ş. Gölcük: Muhammed Hamidullah’ı Ankara’da İlahiyat talebesi iken bir konferans vesilesiyle tanımış, bilgisinden, üslûbundan çok etkilenmişim. İlahî kader bizi Paris’te buluşturdu. Kendisinden, ahlâkıdan, tavır ve yaşayış tarzından, ilim ve irfanından çok istifade ettiğimiz bir âbide şahsiyet idi. Bunun yanı sıra, bizim ufkumuzu açan, bize rehberlik eden iki Muhammed daha vardır: Muhammed Tancî, Faslı alim; Muhammed Tayyib, Bosnalı mütefekkir alim... Hindli Muhammed Hamidullah ile sözü edilen iki Muhammed, Türkiye ilim ehline, bizim neslimize, İslâmî ve diğer bilim dallarında derin ve engin ufuklar açan ilim ve irfan kaynaklarıdır.

Paris’te, Azerbaycan’ın 1917 yılında kurulan Mehmet Emin Resulzâde hükümetinde Hâriciye nazırlığı yapan Ali Topçubaşı’nı rahmetle, minnetle, şükranla anmam gerekiyor. Afganistanlı Haydar Bammat’ın oğlu Necmettin Bammat da fikirlerinden yararlandığımız dünya çapında Müslümanlardı. Müsteşriklerden özellikle M. Hamidullah Hocamızın da değer verdiği Henri Laoust’u, derslerini bir ara

takip ettiğim sosyolog filozof Raymond Aron'u, filozof Jean Paul Sartre'yi unutmada n zikretmem gerekir.

Paris'te sadece şarkiyatçı ilim adamlarının değil, her meslekten ilim ve fikir adamlarının konferans ve sohbetleri bizler için kaçınılmaz ikramlardı... Ali Şeriatî ile irtibatla olan İranlı doktora ders arkadaşlarımızdan Ebu'l-Hasen Benî Sadr İran'ın ilk cumhurbaşkanı olarak görev yaptı.

Tunus'ta Fadıl b. Aşûr ve babası Tahir b. Aşûr yakinen tanıdığımız kişiler idi. Raşid el-Gannuşî, gerek Paris'te, gerekse Tunus'ta beraber olduğumuz, karşılıklı fikir teatisinde bulunduğumuz arkadaşlarımız idi.

Mısır'da Ahmet Çelebi'den, Ebu'l-Vefa Taftazanî'den, İbrahim Medkûr'dan uzunca bahsetmem gerekir. Bunların derslerini büyük bir zevkle takip ederdim. Ezher şeyhi Abdulhalim Mahmûd ise, kendisinden pek çok yönden istifade ettiğim çok değerli bir ilim fikir adamıydı.

Cezayir'de Mâlik b. Nebî'yi tanıdık. Kendisiyle uzunca sohbetlerde bulunup geniş vizyonundan yararlandığımız müstesna bir İslâm düşünürü idi...

Türkiye'de ise bugün çevremizde faaliyetlerini sürdüren, güzel ve yerinde etkinlikleriyle dualarımızı alan pek çok cemaatin ilk kurucularını tanırız. Onların pek çoğunun meclislerinde bulunmuş, her birini İslâm çiçek bahçesinin çeşitli renkleri ve rayihaları olarak değerlendirmiş birisi sıfatıyla varlıklarını daha etkin olarak müspet bir tarzda sürdürmelerini Rabbimden niyaz ediyorum.

L. Cengiz: Hayatınızda iz bırakan kimseler oldu mu? (Hoca ve talebe gibi)

Ş. Gölçük: Hayatımı, Hz. Peygamber'in (S.) yüce ahlâkını bize aktaran sünnetine ve o sünnetin dünkü temsilcilerinin bize yansıyan güzel örneklerine göre tanzim etmek en büyük emelimdir.

Sahabeden, Tâbiûndan, Etbau't-Tâbiînden herkes, ilim ve irfan ordumuzun bütün büyük simaları Ebû Hanîfe'den, Eş'arî'den, Mâturîdî'den, Kâdi Abdulcabbâr'dan, Bâkılânî'den ve diğer bütün âlimlerimizden tutun da bugün yaşamakta olan bütün arkadaşlarımıza ve hocalarımıza kadar herkesin iyi hal ve davranışları, Resulullah'ı hatırlatan hayat tarzları benim üzerimde etki yapar. Zira ukbâ mutluluğu için benden iyi olanlara her zaman imrenmişimdir. Bu, hocatalebe hiçbir zaman fark etmez. Herkesten her zaman alacağımız örnek, güzel bir davranış mutlaka olabilir.

L. Cengiz: İlim hayatınızla ilgili hemen aklınıza geliveren hatıralarınızdan bir kısmını bizimle paylaşır mısınız?

Ş. Gölçük: 1953 yılı Mart ayında köyden Ödemiş'e geldiğimizde bir caminin meşrûtasının bir odasında, babamla birlikte dört kişinin huzurunda, masanın başında oturan kişinin bana bir şeyler sorduğunu, ona verdiğim cevaplar hoşuna gitmiş ki "bu çocuk okur" diyerek kaydımı yaptığını daha dün gibi hatırlıyorum. Çünkü Kur'an Kursu öğrencisi olmuşum. Ve o gün sonradan Ödemiş'in meşhur Küçük Cami'si olduğunu öğrendiğim camide öğle namazı kılmış, bir ilkokul öğrencisinin müezzinlik yaptığına şahit olmuş, rahmetli babam kulağıma eğilerek "İnşallah sen de böyle müezzinlik yapacaksın" demişti. Cami odasındaki dört kişiden masa başında oturanın Ödemiş esnafından saatçi Mustafa Üzergin, yanındaki

sakallı nuranî çehreli zatın müftü Ali Öğütçü, yanındaki hafif sakallı zatın Kur'an Derneği başkanı Hacı Osman Duygulu, genç kişinin ise yine esnaftan Hacı Fevzi Beydağ olduğunu daha sonra öğreniyorum. Hacı Ali Öğütçü daha sonra hafızlığımı dinleyen hocam olacak, Mustafa Üzergin ise lise ve üniversitede okuduğumu görünce, beni okuyan bir öğrenci olarak keşfetmenin hazzını yaşayacaktır. Her birinin makamı Cennet olsun.

Cezayir'de Mâlik b. Nebî'nin; İbrahim Canan, Mustafa Tahralı, Emrullah Yüksel, İhsan Süreyya Sırma ile birlikte bizi görüp tanıyınca, Türkiye hakkındaki kanaatlerini Cezayirli bir grup öğrenciye anlatışını, Müslüman Türklerin İslâm'a hizmetlerini büyük bir zevkle izah edişini hiç unutamam. Kuzey Afrika'da Türklerin İslâm'ı terk ettiği şeklindeki propagandaya hiç inanmadığını, zira sosyolojik yönden ve ilâhî bakımdan bunun mümkün olamayacağına inandığını, bugün ise şu beş Türk gencinin bunun şahidi ve delili olduğunu Cezayirli gençlere ifade etmiştir...

L. Cengiz: Hocam son olarak, ilim yolunda olan bizlere neler söylemek, hangi tavsiyelerde bulunmak istersiniz?

Ş. Gölcük: İlim yolunda olmak Allah'ın kişiye en büyük lütfudur, ihsanıdır. İlim yolcusu peygamberlere (A.) ve Hz. Muhammed'e (S.) varistir. Nebevî mirasın ne büyük bir değer olduğunu bildiğimize göre ona layık olmak için hem hâl, hem de kâl olarak kendimizi ispat etmemiz lazım. Kur'an ve sünnet ehli olmak için gayret göstermeyi tavsiye ederim vesselam...

L. Cengiz: Muhterem hocam, kıymetli vaktinizi bize ayırdınız. Size çok teşekkür ediyoruz. Bundan sonraki hayatınızda da şimdiye kadar olduğu gibi sağlık, afiyet ve esenlik içerisinde bereketli bir ömür niyaz ediyoruz.